

Õiguskantsler

Monika Puldre
OP Eakatekodu OÜ
info@eakatekodu.ee;
monika.puldre@mail.ee

Teie nr

Meie 20.06.2025 nr 7-9/250757/2504557

Kontrollkäik OP Eakatekodu OÜ Loksas kodusse

Austatud Monika Puldre

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 11. märtsil 2025. aastal OP Eakatekodu OÜ Loksas asuva kodu (edaspidi: hooldekodu) tegevust ja hoolealuste elamistingimusi. Kontrollkäigust ette ei teatatud.

Hooldekodu paikneb kahes majas. Majandustegevuse registri andmetel pakub hooldekodu väljaspool kodu osutatavat üldhooldusteenust ning intervall üldhooldusteenust ehk lühiajalist hooldust (edaspidi: üldhooldusteenus). Inimesed on hooldekodu mõlemas majas majutatud kahekohalistesse tubadesse. Majades ei kasutata videoalvet.

Loksa Posti 29 asuvas kolmekorruselises majas (edaspidi: Posti tn maja) elas kontrollkäigu ajal 45 inimest, kohti on kuni 49 inimesele. Hoolealused elavad hoone teisel korrusel, majas on lift.

Tallinna tn 26 asuvas kahekorrukselises majas (edaspidi: Tallinna tn maja) elas 36 inimest, kohti on kuni 46 inimesele. Majas ei ole lifti.

Õiguskantsleri nõunikud tegid ringkäigu hooldekodu ruumides, tutvusid valikuliselt asutuse dokumentidega ning vestlesid hooldekodu töötajate ja hoolealustega.

Hea on see, et hooldekodus jälgitakse hooldusplaanide ajakohasust ja plaane uuendatakse regulaarselt kindla süsteemi järgi. Siiski vajab ülevaatamist, kuidas hooldusplaanides selgelt eristada olulist ajakohast infot.

Hoolealuseid ei tohi tупpa lukustada ega sel viisil nende liikumisvabadust piirata. Inimeste ohutuse peab tagama õiguspärasel moel.

Nähtu põhjal tekkis kahtlus, kas hooldekodus on piisavalt töötajaid, et oleks võimalik tagada kõigile inimestele kvaliteetne hooldus. Tööd planeerides tuleb jälgida, et ei tekiks olukorda, kus hooldekodus ei ole ühtki hooldustöötajat ja hoolealused on jäetud omapead. Hooldustöötajaid peab olema piisavalt, et tagada inimestele kvaliteetne teenus.

Kaaluda võiks abi kutsumise süsteemi hankimist.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Inimesele ei või manustada retseptiravimit, mida tervishoiutöötaja ei ole talle määranud. Aegunud ravimid tuleb kasutusest kõrvaldada ja nõuetekohaselt hävitada. Lamajaid peab regulaarselt pöörama ja selle kirja panema, et igal hooldajal oleks pidevalt selge ülevaade. Dokumenteerida tuleb kogu oluline teave, mis puudutab hoolekandeteenuse osutamist.

Tähtis on pidevalt hoolitseda hoolealuste hügieeni eest ning tagada privaatsus hügieeni- ja hooldustoimingute ajal. Samuti tuleb hoolealustel aidata suuhügieeni hoida, kui nad seda vajavad.

Inimestele tuleks pakkuda mõtestatud ajaveetmise võimalusi.

Toidu serveerimine peab vastama tervishoiunõuetele. Inimeste elukeskkond tuleks teha võimalikult hubaseks ja tõkestada suitsetamisruumist tubakasuitsu levimist teistesse ruumidesse.

Liikumisvabaduse tagamine

Tallinna tn majas olid kaks hoolealust tuppa (nr 7) lukustatud: üks oli väljastpoolt võtmega lukku keeratud (võti oli lukusüdamikus) ja inimestel ei olnud võimalik seda seestpoolt avada. Töötajad selgitasid, et üks oli lukustatud kauba laadimise ajaks, selleks et tagada inimeste ohutus. Mõned hooldekodu elanikud väitsid siiski, et selle toa ust hoitakse sagedasti lukus nii päeval kui ka öösel. Hooldekodu juhataja oli teadlik, et uste lukustamine hoolealuste liikumisvabaduse piiramiseks ei ole õiguspärane.

Õiguskantsler kordab varem avaldatud seisukohta, et inimeste liikumisvabadust tohib piirata ainult kindlatel tingimustel.¹ Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) [§ 20 lõike 2 punkti 5](#) kohaselt võib psüühikahäirega inimese liikumisvabadust piirata vaid siis, kui ta on endale või teistele ohtlik. Vabaduse piiramiseks peab olema seaduslik alus ([PS § 20 lg 2](#)). Need alused on sätestatud sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) [§-des 105–107](#) ning psühhiaatrilise abi seaduse (PsAS) [§-des 11 ja 14](#) nimetatud juhtude ja tingimustega.

SHS-is ja PsAS-is puudub õiguslik alus, mis lubaks piirata üldhooldekodus elava inimese liikumisvabadust ja õigust isikupuutumatusale. Tervishoiu- ja sotsiaalteenuste osutamisel lähtutakse vabatahtlikkuse põhimõttest.² Seepärast ei ole lubatud üldhooldusteenust saavaid inimesi hooldekodu ruumi lukustada.

Hooldekodus elamise ajal võib inimese vaimse tervise seisund halveneda ja tekkida vajadus teda valvata, et tagada inimese ohutus. Hooldekodul tuleb korraldada kõigile hoolealustele turvaline elukeskkond õiguspärasel ja sobival viisil. Kui inimesel on mäluhäired, segadusseisund või muud häired, tuleb talle rohkem tähelepanu pöörata ja pakkuda tegevusi, mis aitavad seisundist tulenevat käitumist suunata.

Õiguskantsler palub hooldekodu töötajatega läbi arutada olukorrad, mis võivad ette tulla keerulise käitumisega inimeste eest hoolitsemisel. Abi võib olla näiteks töötajate koolitamisest, tööülesannete ümberjaotamisest või lisapersonali palkamisest, samuti hoolealustele lisategevuse pakkumisest.

¹ Vt nt õiguskantsleri 12.11.2024 kontrollkäik [Kehtna eakatekodusse](#), 11.05.2023 kontrollkäik [Marta Kodusse](#), 03.06.2022 kontrollkäik Lõuna-Eesti Hooldekeskus AS-i [Kose Kodusse](#).

² Kolk, T. [Põhiseaduse § 20 kommentaarid, p 51](#). – Ü. Madise jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, 2020.

Töötajate tööaeg

Hooldekodu kahes majas töötas märtsikuu graafiku kohaselt kokku 13 hooldustöötajat. Hooldusteenust osutavad vahetult hooldustöötajad ja abihooldustöötajad ([SHS § 22 lõige 3](#)). Majandustegevuse registri andmetel on hooldekodus tööl kokku 16 vahetut teenuse osutajat. Tallinna tn majas töötab 7 hooldustöötajat ja Posti tn majas 11 hooldustöötajat. Neist kaks inimest töötab mõlemas majas.

Hooldajad töötavad graafiku alusel 10-, 12- ja 24-tunnistes vahetustes. Kontrollkäigu ajal oli Posti tn majas päevases vahetuses tööl kolm hooldustöötajat ja Tallinna tn majas kaks hooldustöötajat. Öösel on mõlemas majas tööl üks hooldaja.

Hooldajate töögraafiku kohaselt tekkis märtsikuus ühel ööl olukord, kus Tallinna tn majas ei olnud kohal ühtki hooldustöötajat (09.03 õhtul kella 20 kuni 10.03 hommikul kella 8-ni).³ Hoolealuseid ei tohi jätta omapead.

Vajaliku abi tagamiseks peab hooldustöötaja olema pidevalt kättesaadav. Üldhooldusteenusele [kehtivad nõuded](#) näevad ette, et vajadusel tuleb anda inimestele ka esmaabi ja neid elustada. Ka Piinamise ja Ebainimliku või Alandava Kohtlemise ja Karistamise Tõkestamise Euroopa Komitee (CPT) on öelnud, et hooldekodus peab ööpäev läbi kohal olema töötaja, kes on võimeline osutama hoolealustele esmaabi. Töötajad peavad kohal olema ka öösel ja nädalavahetustel.⁴

Märtsikuu töögraafikust selgus veel, et 9. märtsi päeval töötas Tallinna tn majas ainult abihooldustöötaja.⁵ Väljaõppeta abihooldajaid ei tohi jätta ilma hooldajata üksinda tööle, sest nii pannakse neile suurem vastutus, kui seadus lubab.⁶ Õiguskantsler on sellele korduvalt tähelepanu juhtinud.

Nähtu põhjal tekkis kahtlus, kas hooldekodus on piisavalt töötajaid, et oleks võimalik tagada kõigile hoolealustele vajalik hooldus. Veebruari ja märtsi töögraafikutest selgus, et peaaegu kõik hooldajad tegid rohkem tööd, kui on ette nähtud (v.a üks hooldaja). Näiteks kui 2025. aasta märtsis oli ettenähtud töömaht 168 tundi kuus, siis Posti tn majas töötasid hooldajad keskmiselt 197 tundi kuus ja Tallinna tn majas 207 tundi kuus.

Tööandja ja töötaja saavad kokku leppida [summeeritud tööaja](#) rakendamises, mille puhul töökoormus jaotub ebaühtlaselt ja võibki periooditi olla suurem. Olukorras, kus töötajaid on vähe, ei ole võimalik töökoormust hajutada ja kõigi töötajate töökoormus on pidevalt liiga suur. Lisaks tuleb arvestada, et kui mõni töötaja haigestub, on puhkusel või muul põhjusel töölt eemal, suurendab see veelgi teiste töötajate töökoormust.

Üldhooldekodu hoolealuste toimetulek ja inimväärne elu sõltub paljuski nendega vahetult tegelevatest hooldekodu töötajatest. Hooldajaid peab olema piisavalt ning nende kvalifikatsioon ja koormus peavad võimaldama neil hoolitseda inimeste eest nii, nagu on kindlaks määratud hooldusteenust saavate inimeste hooldusplaanis ([SHS § 22 lg 1](#)).

³ Hooldekodu juhataja 13.06.2025 e-kirjas antud selgituste kohaselt oli graafikusse tekkinud viga.

⁴ CPT 2022. aasta Rumeenia visiidi [aruanne](#), p 148.

⁵ Hooldekodu juhataja selgitas 13.06.2025 e-kirjas, et abihooldajad alati tööl koos kutsetunnistusega hooldajatega.

⁶ Vt nt õiguskantsleri 11.05.2023 kontrollkäik [Marta Kodusse](#), 03.06.2022 kontrollkäik Lõuna-Eesti Hooldekeskus AS-i [Kose Kodusse](#), 12.08.2022 kontrollkäik [Rae Sotsiaalkeskusse](#).

Personalinappus võib kergesti tekitada olukorra, kus paar töötajat abistavad üht hoolealust ja seetõttu jäävad teised abita. Samuti kannatab hooldusteenuse kvaliteet: näiteks ei viida liikumisraskustega hoolealuseid õue või dementsuse tunnustega hoolealused lukustatakse nende magamistuppa. Peamiselt kannatab aga individuaalne hooldus: personalipuuduse tõttu ei ole võimalik iga hoolealuse vajadusi arvestada.⁷

Töötajate arvu kavandades tuleb silmas pidada, kui palju on hooldekodus hoolealuseid, kui palju nad vajavad abi ja järelevalvet ning millised on hoone ja territooriumi eripärad. Õiguskantsler soovib tagada teenuse kvaliteetseks osutamiseks vajalik töötajate arv esimesel võimalusel.

Hea on, et hooldekodus peetakse oluliseks hooldustöötajate eesti keele oskuse parandamist ja soositakse keeleõpet. Hooldekodu juhtkond on hooldajatele koostatud infolehel täheldanud, et hoolealused ja nende lähedased on kurnud hooldajate kehva keeleoskuse üle. Seetõttu on kutsutud töötajaid üles otsima infot eesti keele kursuste kohta, milles nad tahaksid osaleda, ja andma tööandjale teada, kes koolituse läbi viib ja kui palju see maksab. Ka varasemast päeviku sissekandest oli näha, et hooldajatel on palutud uurida tasuta keeleõppe kursuste kohta (Posti tn päeviku 13.11.2024 sissekanne).

Õiguskantsler palub hooldekodul kriitiliselt hinnata hooldustöötajate töökoormust ja võtta tööle piisavalt hooldustöötajaid, et tagada inimestele kvaliteetne teenus. Kindlasti tuleb hoolitseda ka hooldustöötajate eesti keele oskuse parandamise eest.

Abi kutsumine

Hooldekodus ei ole kasutusel abi kutsumise süsteemi. Hoolealused rääkisid, et abi saamiseks peavad nad töötajaid appi hõikama või paluma näiteks toanaabril hooldaja kutsuda.

Õiguskantsler on korduvalt tähelepanu juhtinud, et hooldaja ei pruugi abivajaja hõikumist kuulda.⁸ Samuti võib hõikumine olla mõnele inimesele kurnav või alandav ning segab ka teiste hoolealuste rahu. Nii võib juhtuda, et mõni hoolealune jääb abita või märgatakse inimese abivajadust liiga hilja. Hoolealuste turvalisuse tagamiseks peaks iga inimese käeulatuses olema kutsunginupp, millega saab abi kutsuda.

Õiguskantsler palub hooldekodul kaaluda võimalust võtta kasutusele tõhus abi kutsumise süsteem.

Hooldusplaanide koostamine ja uuendamine

Kõigile üldhooldusteenust saavatele inimestele tuleb koostada hooldusplaan. Teenuseosutaja peab hooldusplaani üle vaatama vähemalt korra poolaastas. Kontrollitud hooldusplaanid sisaldasid nõutud teavet: neis oli sõnastatud hooldusteenuse eesmärk, esitatud eesmärgi saavutamiseks vajalikud tegevused ja nende sagedus ning teenuseosutaja hinnang tegevuste elluviimise kohta ([SHS § 21 lg 4](#)). Hea on see, et hooldekodus jälgitakse hooldusplaanide ajakohasust ja neid uuendatakse regulaarselt kindla süsteemi järgi.

Hooldusplaanide uuendamisel kirjeldatakse neis ka hoolealuste seisundit ja olulisi tähelepanekuid. Kirjeldustes oli korratud varem kirja pandud teksti ning alati polnud võimalik aru saada, milline

⁷ Vt ka õiguskantsleri 11.07.2017 [ringkiri üldhooldusteenuse osutajale](#), lk 4.

⁸ Õiguskantsleri 11.07.2017 [ringkiri üldhooldusteenuse osutajale](#), lk 4. Sama: õiguskantsleri 03.06.2022 kontrollkäik [Kose Kodusse](#), lk 5.

osa varasemast infost oli endiselt asjakohane. [Kehtiv õigus](#) näeb ette, et hooldusplaani tuleb küll kord poolaastas üle vaadata, kuid seda korrigeeritakse vajaduse korral.

Hooldusplaani uuendamise eesmärk on see regulaarselt üle vaadata, keskendudes põhisülesannetele: inimese abistamise vajadus, et tagada tema turvalisus ja toimetulek ([SHS § 21 lg 1](#)). Praegune hooldusplaani koostamise viis tekitab hooldekodule tarbetut lisatööd ja vajalikku infot leida on keeruline.

Hooldusplaaniid koostatakse ka selleks, et hooldajad teaksid, millised on iga hoolealuse vajadused. Hooldusplaanide uuendamise tuleks tekst struktureerida nii, et oleks võimalik hõlpsalt leida ja eristada hooldamiseks vajalikku ajakohast infot.

Hooldusplaanide koostamise ja täitmise eest vastutab juhataja. Kontrollitud hooldusplaanides ei olnud teavet selle kohta, kes olid osalenud hooldusplaani koostamises ja uuendamises ning kuidas seda oli tehtud. Tervishoiuteenuse vajadust peab hindama vastava kvalifikatsiooniga tervishoiutöötaja ([SHS § 21 lg 3](#)).

Õiguskantsler palub hooldekodul jälgida, et hooldusplaanid uuendataks selliselt, et oleks võimalik hõlpsalt leida ajakohast infot. Hooldusplaanides peaks ära märkima ka inimesed, kes olid kaasatud plaani koostamisse ja uuendamisse, et oleks aru saada, kes ja millal protsessis osalesid.

Meditasiiniline abi

Meditasiiniline abi on hooldekodus kättesaadav. Posti tn majas töötab kaks ja Tallinna tn majas üks meditsiiniõde. Posti tn majas on meditsiiniõde kohal kella 08.00–16.00, Tallinna tn majas kella 09.00–14.30. Posti tn majas töötab nii perearstikeskus kui ka kiirabijaam. Paljude hooldekodu elanike perearstid töötavad keskses.

Meditasiiniõdede ülesanne on jälgida hoolealuste tervises seisundit. Hoolealused vaadatakse läbi kord nädalas. Meditsiiniõded jagavad ravimeid ravimitopsidesse ning vastutavad ka inimeste nahahoolduse, nahakahjustuste ennetamise ja lamatiste sidumise eest.

Ravimeid hoitakse meditsiiniõdede ruumides. Iga inimese retseptiravimid on jaendatud ehk pakendatud väljastamiskordadeks sobivates kogustes. Meditsiiniõdede sõnul on olemas ravimite varu. Hea on see, et käsimüügiravimite andmise kohta peetakse eraldi päevikut.

Kontrollkäigul selgus, et Tallinna tn majas säilitati retseptiravimit haloperidooli, mida oli antud Õ. H.-le ja mis oli temast peale surma alles jäänud. Meditsiiniõde sõnul kasutatakse ravimit siis, kui mõni hoolealune vajab rahustamist.

Retseptiravimite jagamisel ja manustamisel tuleb alati lähtuda raviskeemist. Retseptiravimite manustamise kohta peab tegema otsuse tervishoiutöötaja, kellel on selleks vajalik väljaõpe. Asjatundmatul kasutamisel võivad ravimid ohustada inimese elu ja tervist. Põhiseaduse [§ 16](#) ja [§ 28 lõige 1](#) näevad ette õiguse elu ja tervise kaitsele. See hõlmab muu hulgas asjatundlikku ravi, mille osa on ka ravimite manustamine.

Samuti leidis Tallinna tn maja ravimikapis aegunud ravimeid, näiteks nahapuhastuslahus (säilivusaeg kuni 2024. a märtsini). Aegunud ja kõlbmatuks muutunud ravimid tuleb saata jäätmekäitlusesse kehtivate nõuete kohaselt ([RavS §-d 35 ja 36](#)).

Hooldekodu päeviku sissekande (12.02.2025, Posti tn maja päevik) kohaselt oli juhataja teinud hooldustöötajatele ülesandeks anda hoolealusele H. A. ravimeid tema tahtest olenemata. Õiguskantsler kordab, et kedagi ei tohi sundida ravimeid võtma. Ka arsti määratud ravimeid ei ole lubatud inimesele manustada tema tahte vastaselt. Paljude haiguste ja seisundite puhul (nt kõrgvererõhutõbi, diabeet jm) on ravimite võtmine küll eluliselt oluline, kuid inimest ei saa selleks füüsiliselt sundida.⁹ Aitab ainult veenmine. Hooldekodu selgituse kohaselt kellelegi vägisi ravimeid ei manustata.¹⁰

Õiguskantsleri nõunikel tekkis kahtlus, et lamajaid ei pöörata regulaarselt. Eriti keeruline on see öisel ajal, kui mõlemas majas on tööl ainult üks hooldaja. Lamatisi saab ära hoida ainult pideva asendivahetusega. Meditsiiniõdede sõnul pööratakse lamajaid iga kolme tunni tagant, kuid seda ei panda kirja (vt ka vahepeatükki „Infovahetus ja dokumenteerimine“).¹¹

Voodihaige ei tohi olla kaua ühes asendis. Seetõttu tuleb inimest ööpäev läbi pöörata vähemalt iga kahe tunni tagant, vajadusel isegi tihedamini.¹² Vaid nii on võimalik vältida lamatiste ning muude nahakahjustuste teket. Kuna üksinda on keeruline lamajat pöörata, võib see näiteks öisel ajal tegemata jääda, kui tööl on vaid üks inimene.

Hoolealustele ei tohi anda ravimeid, mis ei ole nende raviskeemis, aegunud ravimid tuleb kasutusest kõrvaldada. Lamajaid tuleb regulaarselt pöörata, et ennetada lamatiste teket.

Hügieen ja privaatsus

Hoolealuseid pestakse ja voodipesu vahetatakse kindlal nädalapäeval graafiku alusel ja vajaduse korral ka tihedamini. Need toimingud märgitakse eraldi lehele.

[Üldhooldusteenusele esitatavate nõuete](#) kohaselt tuleb hoolealustele tagada abi ja juhendamine üle keha pesemisel vastavalt vajadusele, kuid vähemalt kord nädalas. Ka CPT on öelnud, et hooldekodu elanikke tuleks üle keha pesta vähemalt kord nädalas.¹³ Vähemalt kord nädalas tuleb [tervisekaitsenõuete](#) kohaselt vahetada ka voodipesu. Hooldekodus on neid põhimõtteid enamasti järgitud. Hoolealuseid pestakse kord nädalas ja vastavalt vajadusele. Mõnd inimest oli pestud siiski pikema aja tagant. Näiteks Posti tn maja toa nr 12 elaniku pesukordade vahele oli veebruaris jäänud 12 päeva (dokumenteermise lehe kohaselt).

Hooldekodu päeviku sissekannete kohaselt on juhataja andnud mitmel korral hooldajatele ülesande pesta hoolealune puhtaks enne külastaja tulekut või arsti juurde minekut (näiteks Posti tn maja päeviku 17.02.2025 ja Tallinna tn maja 10.03.2025 sissekanded). Sellised sissekanded annavad põhjust kahelda, kas inimeste hügieeni eest hoolitsetakse regulaarselt. Hügieeni eest tuleb hoolitseda iga päev ka siis, kui külalisi pole tulemas või pole plaanitud ka arsti vastuvõttu.¹⁴

⁹ Õiguskantsleri 11.07.2017 [ringkiri üldhooldusteenuse osutajale](#), lk 5.

¹⁰ Hooldekodu juhataja 13.06.2025 e-kiri.

¹¹ Hooldekodu juhataja kinnitas 13.06.2025 e-kirjas, et lamajate pööramise korrad pannakse edaspidi kirja.

¹² MTÜ Inkotuba, 2012. „[Omastehooldaja käsiraamat. Koduste haigete põetamisest. Kolmas parandatud ja täiendatud trükk](#)“, lk 67.

¹³ CPT 2022. a Itaalia visiidi [aruanne](#), p 248.

¹⁴ Hooldekodu juhataja selgitas 13.06.2025 e-kirjas, et olenemata sellest, millal on hoolealusel graafikujärgne pesupäev, pestakse inimest üle keha iga kord enne arsti juurde minekut. Graafikuväline pesemine võetakse ette ka näiteks enne inimese sünnipäeva.

Mitmel juhul oli hügieenitoimingute dokumenteerimise lehele märgitud, et hoolealune keeldus pesemisest. See on näide heast praktikast, kui pannakse kirja lühike selgitus, miks pesukord vahele jäeti.

Hooldekodu juhataja rääkis, et väga vähesed elanikud hoolitsevad ise oma suuhügieeni eest. Hooldajad soovivad hoolealustel oma hambaid või hambaproteese pesta, kuid need soovitusel ei anna alati tulemusi. Vestlustest selgus, et hammaste pesemisel hoolealuseid ei abistata. [Üldhooldusteenusele esitatavate nõuete](#) kohaselt tuleb hoolealuseid aidata ja juhendada ka suuhügieeni toimingutes, sealhulgas proteeside puhastamisel vähemalt üks kord ööpäevas. Ka CPT on soovitanud hoolekandeesutustel inimesi igakülgse toetada, et suuhügieeni hoidmine muutuks harjumuseks.¹⁵ Kui inimene ei tule hambapesuga toime, siis peab teda selles aitama.

Pesemisruumid ja tualetid on ühiskasutuses. Neid ruume ei saa seestpoolt lukustada, kuna ukسلukud on kas eemaldatud või on ära võetud luku nn liblikas. Pesemis- ja tualettruumide ukse peab saama seestpoolt lukustada, et töötajad saaksid vajaduse korral ukse väljapoolt kiirelt avada. Selline lahendus tagab inimesele nii privaatsuse kui ka abi saamise võimaluse, kui ta seda vajab.

Paljudesse tubadesse olid paigutatud potitoolid. Sageli kasutasid ühe toa elanikud ühte potitooli. Suur osa inimesi kasutas ka mähkmeid. Tubades ei olnud sirme, vahekardinaid ega muid eraldatust võimaldavaid vahendeid. Potitooli kasutati sageli toanaabri silme all. Hügieenitoimingute tegemine toanaabri silme all võib olla inimese jaoks häiriv. Hoolealustega vesteldes selgus, et päeval ajal varjab inimene end kapiukse taha, kui ta soovib potitooli kasutada – sel juhul on ta ruumi siseneja eest varjatud.

Hooldekodul tuleb tagada hoolealuste privaatsus hügieeni- ja hooldustoimingute ajal. See on osa inimväärsuse kohtlemisest ja seda nõuab [ka sotsiaalkaitseministri 19.06.2023 määrus](#). Sotsiaalministri 03.04.2002 määruses on [kehtestatud ka nõue](#), et hoolekodu igas magamistoas peab olema võimalik voodite vahel kasutada vaheseina, kardinat või sirmi.¹⁶

Privaatsuse puudumine hügieeni- ja hooldustoimingute tegemisel alandab inimväärikust. Õiguskantsler rõhutab juba varem avaldatud seisukohta, et kui hooldekodu mitmekohalises magamistoas vähemalt üks inimene tarvitab potitooli, vajab mähkmete vahetamist või pesemist, peab tal olema võimalik teha seda privaatselt. Ka CPT on öelnud, et selliste toimingute ajal tuleb inimesele tagada privaatsus.¹⁷ Privaatsus tuleb tagada ka siis, kui inimene ise sirmi või kardinat ei küsi või kui tema arusaamise võime on vähenenud.¹⁸

Õiguskantsler palub hooldekodul hoolitseda selle eest, et kõigile elanikele oleks tagatud hügieeni hoidmise võimalused ning privaatsus hügieeni- ja hooldustoimingute tegemisel. Vajaduse korral tuleb inimesi aidata suuhügieeni eest hoolitsemisel.

Mõtestatud vaba aja veetmine

Hooldekodus ei ole tegevusjuhendajat, kes aitaks sisustada vaba aega. Inimesed veedavad päevi peamiselt oma toas telerit vaadates. Mõnel hoolealusel oli toas enda raadio või muusikamängija. Ühisruumis oli saadaval väike hulk valdavalt venekeelseid raamatuid. Ajalehti ja ajakirju

¹⁵ CPT Albaania 2023. aasta visiidi [aruanne](#), p 220.

¹⁶ Hooldekodu juhataja selgitas 13.06.2025 e-kirjas, et sirmid on majades olemas. Hoolealused on soovinud, et sirme nende toas ei hoitaks.

¹⁷ CPT 2022. aasta Rumeenia visiidi [aruanne](#), p 141.

¹⁸ Õiguskantsleri 11.05.2023 kontrollkäik [Marta Kodusse](#), lk 4.

hooldekodu ei telli. Mõnel hoolealusel oli tellitud ajaleht, mida antakse ka teistele lugeda. Mõnel korral aastas on hooldekodus toimunud kontserdid.

Hea on see, et mõlema maja elanikud saavad käia aias värsket õhku hingamas. Ratastooliga inimesi viiakse õue soojemal ajal. Siiski jäi mulje, et seda võimalust ei pakuta regulaarselt, vaid pigem harva. Hoolealused rääkisid, et kui endal ratastooli ei ole, siis ei ole võimalik ka õues käia.

Õiguskantsler palub leida võimalusi, et hoolealused saaksid soovi korral võimalikult palju värskes õhus viibida – ka sel juhul, kui neil pole liikumiseks isiklikku abivahendit.

Aktiveerivad tegevused aitavad säilitada emotsionaalset ja funktsionaalset võimekust.¹⁹ Näiteks saab juhendaja korraldada vestlusringe või õpetada inimesi käsitööd tegema. Tähtis on, et inimesed liiguksid nii palju, kui kellegi tervises seisund võimaldab. See aitab ennetada liikumisvaegusest tulenevaid probleeme.

Meeldiv oli näha, et hooldekodus märgati, kui hoolealune H. R. oli pikemaks ajaks voodisse jäänud. Hoolealust sooviti liikuma motiveerida ja selleks vajadusel hooldajate tuge kasutada (nt 15.08 sissekanne Posti tn maja päevikus). Oluline on, et sellised muutused avastataks võimalikult aegsasti ja neile pöörataks tähelepanu: see aitab inimese elukvaliteeti säilitada. Päeviku sissekandes oli ka märgitud, et hoolealust on vaja sundida jalgu tõstma. Mõistagi ei ole lubatud inimest liikuma või kehalisi harjutusi tegema sundida. Inimest tuleb selleks veenda.

Inimestele tuleb pakkuda mõtestatud vaba aja veetmise võimalusi. Kui elanikega ei tegelda ning nende vaba aja sisustamisele ei pöörata piisavalt tähelepanu, võivad inimesed muutuda oma elu ja käekäigu suhtes ükskõikseks.

Toitlustamine

Toitu pakutakse neli korda päevas: kolm põhitoitkorda, millele lisandub õhtuode. Mõlemas majas serveeritakse hommikusööki kell 9, lõunat kell 13 ja õhtusööki kell 17. Õhtuoodet pakutakse kella 19.30 paiku.

Kummaski majas ei olnud välja pandud menüüd. Juhataja selgitas, et pakutava toidu valikut pikalt ette ei planeerita. Majade kokad lepivad menüüd omavahel kokku ja need pannakse vihikusse kirja. Pärast kontrollkäiku paigaldati mõlema maja söögisaali seinale tahvel, kuhu edaspidi pannakse välja päeva menüü.²⁰

Hooldekodu juhataja toob vajaduse korral poest hoolealustele tellitud kaupa. Kauba maksumus lisatakse inimesele osutatud teenuste arvele. Vestluste põhjal jäi mulje, et hooldekodus pole kindlaks määratud aegu, millal elanikud saavad paluda poest tuua midagi enda maitsele sobivat.

Õiguskantsleri nõunikud jälgisid ka lõunasöögi serveerimist. Hoolealustele pakuti toitu köögis valmis pandud portsjonitena. Toidukärus olid taldrikute kõrvale (ilma eraldi aluseta) asetatud saiaviilud ja kohe nende kõrval oli puhastuslapp.

Toidu serveerimisel on oluline jälgida hügieeninõudeid, et toit ei saastuks ega ohustaks inimeste tervist. Saiaviilud kõrvuti määrduvad puhastuslapiga ei ole hügieeniline ega ka sööjale meeldiv

¹⁹ M. Jaanisk jt, „Hoolides ja hoolitsedes“. Õpik-käsiraamat hooldustöötajatele. Tartu Tervishoiu Kõrgkool. Kirjastus Argo, 2015, lk 51.

²⁰ Hooldekodu juhataja 17.03.2025 e-kiri.

vaadata. Inimestele tuleks saia pakkuda alustaldrikul, mille pealt on viile mugav ja hügieeniline võtta ning söögi ajaks näiteks öökapile asetada. Toiduhügieen on osa inimväärsest kohtlemisest.

Õiguskantsler palub jälgida, et toidu serveerimine vastaks hügieeninõuetele.

Olme

Mõlema maja magamistubade sisustus oli valdavalt askeetlik. Mitmes kohas jäi silma, et ukсед ja uksepiidad olid kulunud ja katkised. Paljudes tubades rippusid akende eest ainult rulood ning puudusid kardinad, mis aitaksid luua hubasemat muljet.

Oluline on hoolealuste elukeskkond kujundada võimalikult hubaseks ja koduseks. Toaseinu saab näiteks kaunistada piltidega või muul moel. See aitab toetada inimese head enesetunnet. Hoolekandeesutuste magamistubade hubaseks muutmise vajadust on rõhutanud ka CPT.²¹

Kontrollkäigul selgus, et mõlemas majas plaanitakse remonti, et elamistingimusi parendada.²²

Posti tn maja mitme magamistoa ukse lukusüdamikud olid välja võetud. [Kehtivate nõuete](#) kohaselt peavad hoolekandeesutuse magamistubade ukсед olema lukustatavad. Oluline on, et inimene saab ise ukse seestpoolt avada.

Posti tn maja koridoris oli tunda tugevat suitsuhaisu, mis levis suitsetamisruumist. Tubakasuits on tervisele kahjulik ning ohustab kõigi sellega kokku puutuvate inimeste tervist. [PS § 28 lõikes 1](#) on sätestatud, et igaühel on õigus tervise kaitsele. Teiste inimeste tervise kaitseks on [suitsetamisruumile](#) kehtestatud kindlad nõuded. Terviseohutuse tagamiseks tuleb hooldekodus suitsetamine korraldada nii, et tubakasuits ei leviks koridori ja sealt edasi magamistubadesse.

Palun muutke hoolealuste elukeskkond hubasemaks ja piirake tubakasuitsu levimist hooldekodu ruumidesse.

Infovahetus ja dokumenteerimine

Hea on see, et juhataja ja hooldajad kannavad inimeste tervises seisundit puudutavad olulise info päevikusse. Sellist praktikat tuleks jätkata. Märkmed aitavad tagada, et selline info on kõigile valvevahetustele kättesaadav.

Lamajate pööramise kohta järjekindlalt märkmeid ei tehta. Kontrollkäigu ajal oli mõlemas majas mitu voodihaiget, kelle asendit tuli regulaarselt muuta. Posti tn majas täitsid hooldajad iga inimese kohta tabelit, milles oli kirja pandud lamatiste profülaktika. Iga päeva kohta oli tehtud ainult üks märge, seega puudus info, mitu korda päeva jooksul inimest pöörati.

Õiguskantsleri nõunikele selgitati, et voodihaige inimese pööramist korraldab päeva jooksul üks ja sama töötaja. Kuna hooldustöötajad täidavad erinevaid ülesandeid ja hoolealuseid on palju, siis ei saa kindel olla, et töötaja teab peast, millal konkreetset hoolealust on päeva jooksul pööratud. Oluline on, et lamajaid pöörataks regulaarselt ja ühtki korda ei jäetaks vahele (vt ka osa „Tervises seisundiga seotud toimingud“).

²¹ CPT 2008. aasta Leedu visiidi [aruanne](#), p 96.

²² Hooldekodu juhataja selgitas 13.06.2025 e-kirjas, et remonti tehakse järk-järgult ja toa kaupa. Ühtlasi püütakse toad hubasemaks muuta.

Ootan Teilt tagasisidet hiljemalt 18. juuliks 2025.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Loksa Linnavalitsus, Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet

Helen Ojamaa-Muru 6938414
Helen.Ojamaa-Muru@oiguskantsler.ee